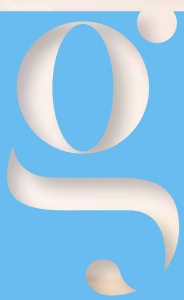

provincie
groningen

Mit mekoar Akkoord

2025 - 2027

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Groningen

Tekst

Provincie Groningen

Beeld

Provincie Groningen

Opmaak

Team Communicatie

Uitgave

Maart 2025

Inhoudsopgave

Voorwoord	6	Zoutwinning	29
Mit Mekoar	6	Kennis	29
Een nieuw bestuur, een gedeelde verantwoordelijkheid	6	7. Milieu	31
Met elkaar, voor elkaar	7	Duurzaamheid	31
1. Ruimte	9	8. Energie en het tegengaan van klimaatverandering	32
Oostpolder	9	Ons landschap	32
Defensie	11	Uitstoot CO2	33
2. Wonen	13	Waterstof	35
3. Landbouw, Natuur en Visserij	15	Ontwikkelingen en innovaties	35
Flora en fauna	16	9. Economie	37
Beroepsvisserij	19	Kansen door onderwijs	37
Waddenzee	19	Groningen Seaports	38
4. Water en klimaatadaptatie	20	Groningen Airport Eelde	38
Klimaatadaptatie	20	Verbonden partijen	38
5. Bereikbaarheid	23	Glasvezel	38
Auto	23	Vrijetijdseconomie	38
Openbaar vervoer	23	10. Leefbaarheid	41
Fiets	24	Gezondheid en sport	41
Scheepvaart	24	Sociaal	42
6. Mijnbouw	27	Cultuur	43
Hersteloperatie Groningen	27	Erfgoed	44
Toekomstperspectief	27	11. Financiën	46
Mijnbouw algemeen	27	Ambities en financiële middelen	46
Gaswinning kleine velden	29	Financieel perspectief 2025-2027	48

Dekking:	48
Financiële kaders	48
Financiële spelregels	49
12. Portefeuilleverdeling	50
Portefeuille BBB	50
Portefeuille BBB	50
Portefeuille PvdA	50
Portefeuille GroenLinks	51
Portefeuille VVD	51
Portefeuille partijloos	51
Portefeuille CdK	51
13. Tot slot	52
Goed bestuur	52

Voorwoord

Mit Mekoar

Groningen is een provincie van de toekomst. Een provincie van mensen die vooruit kijken, samenwerken en aanpakken. Door de eeuwen heen hebben we laten zien dat we ons kunnen aanpassen aan veranderingen, zonder te verliezen wat ons dierbaar is. Hoe moeilijk de omstandigheden ook zijn, we creëren steeds weer nieuwe kansen.

Toen de runderpest dreigde, kwam de Groninger boer Geert Reinders met een oplossing: hij vaccineerde zijn vee en zette zo een stap richting de moderne diergeneeskunde. Zijn nakomelingen legden drainage aan om het land vruchtbaar te houden. In 'Stad' bouwden we een universiteit die nu wereldfaam geniet. Professor Stratingh reed hier al in 1835 rond in een elektrische auto, en eeuwen later won professor Feringa de Nobelprijs voor zijn werk aan de nanomotor. Innovatie zit in onze genen.

Maar Groningen is meer dan technologie en wetenschap. We hebben altijd mensen gehad die zich inzetten voor anderen. Zoals vakbondsleider Roosje Vos, die opkwam voor werknemers en het vrouwenkiesrecht, en Tine Clevering-Meijer, die zich onvermoeibaar inzette voor ons cultureel erfgoed. Hun inzet laat zien dat vooruitgang niet alleen gaat over nieuwe ontwikkelingen, maar ook over het behouden van wat van waarde is.

Die balans – tussen behoud en vernieuwing – is wat Groningen al generaties lang vooruithelpt. En dat is precies de uitdaging waar we nu weer voor staan.

Een nieuw bestuur, een gedeelde verantwoordelijkheid

Onze provincie verandert. Klimaatverandering, technologische ontwikkelingen, de woningmarkt, de toekomst van de landbouw, de veiligheid – het zijn stuk voor stuk grote thema's die vragen om keuzes. En dat is precies wat wij, als nieuw provinciebestuur, gaan doen.

Vier partijen, met verschillende achtergronden en overtuigingen, hebben de handen ineengeslagen. Vertegenwoordigers van Stad en Ommeland, van boeren en burgers, van jong en oud. We zijn verschillend, maar wat ons bindt is groter dan wat ons scheidt. We willen allemaal een provincie waar mensen goed kunnen wonen, werken en leven. Een provincie waar de overheid betrouwbaar is en perspectief biedt.

We hebben géén jaren de tijd. Over twee jaar zijn er al verkiezingen. Dat vraagt om realisme én ambitie. We moeten doen wat nú nodig is, maar ook bouwen aan een toekomst waarin Groningen floreert. Dat betekent dat we keuzes maken: waar geven we ruimte aan woningen, waar aan natuur, waar aan landbouw? Wat behouden we en wat vernieuwen we?

Wij staan voor een bestuur dat duidelijke richting geeft, maar dat ook luistert. We kunnen en willen dit niet alleen doen. Besturen doe je samen, met inwoners, bedrijven, boeren, natuurorganisaties en maatschappelijke initiatieven. Iedereen die iets bij wil dragen aan Groningen is welkom.

Met elkaar, voor elkaar

Groningers zijn nuchter. We laten ons niet snel meeslepen door grootse beloften. Maar dat betekent niet dat we geen dromen mogen hebben. Groningen heeft zóveel potentie. Zoveel kracht, zoveel talent. Soms moeten we elkaar eraan herinneren hoeveel er hier mogelijk is.

Dat is precies waar dit bestuursakkoord voor staat: *Mit Mekoar*. Niet ieder voor zich, maar samen. Samen bouwen aan een provincie waar mensen zich thuis voelen. Waar natuur en landbouw elkaar niet beconcurreren, maar versterken. Waar innovatie ons helpt om duurzaam en economisch sterk te blijven. Waar we zuinig zijn op ons landschap en erfgoed, maar ook ruimte maken voor de toekomst.

Dat vraagt om vertrouwen. Vertrouwen in elkaar, in de politiek, in de kracht van Groningen.

Vertrouwen komt niet vanzelf. Het moet verdiend worden. Door eerlijk te zijn over keuzes. Door goed naar elkaar te luisteren. Door te laten zien dat politiek niet gaat over winnen of verliezen, maar over samenwerken aan iets groters.

En daar hebben we iedereen bij nodig. Niet alleen Statenleden en bestuurders, maar ook inwoners, ondernemers, dorpsraden en vrijwilligers. Of je nu boer bent of student, uit Stad komt of van het Ommeland – jouw stem telt. Jouw ideeën maken Groningen sterker.

Dus laten we beginnen. Niet alleen met praten, maar met doen. Voor elkaar en vooral *Mit Mekoar*.

1. Ruimte

Het Groninger landschap is uniek in al zijn facetten. Het is genieten van weidse vergezichten met wuivend graan, grazende koeien in de wei, karakteristieke dorpskernen en waardevol erfgoed. Dit kostbare bezit willen wij behouden en versterken. Onze leefomgeving staat voorop. Daarom houden we bij (nieuwe) plannen en ontwikkelingen altijd rekening met de impact die het heeft op ons prachtige weidse landschap. Dat nemen we nadrukkelijk mee in de nieuwe provinciale omgevingsvisie, waarvoor de notitie over de toekomst van het landelijk gebied een van de bouwstenen is.

Voor alle ruimtelijke opgaven van het Rijk hebben wij ruim tweeënhalf keer het oppervlak van de provincie Groningen nodig. Scherpe keuzes zijn nodig, niet alles kan. En wat wel kan, kan niet overal. Deze keuzes maken wij op basis van onze nieuwe omgevingsvisie, waar de ruimtelijke aspecten integraal en in samenhang met andere plannen en ambities zijn afgewogen.

Bij ruimtelijke inpassingen zitten wij zelf aan het stuur. We laten ontwikkelingen niet zomaar over ons heen komen. Bij alle plannen en ontwikkelingen stellen we onszelf de vraag: draagt het bij aan een beter, leefbaarder, economisch sterker en duurzamer Groningen en aan onze kwaliteit van leven? Deze vragen zijn ook relevant bij de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen.

In een open landschap zien wij geen ruimte voor grootschalige datacenters en distributiecentra. Voor nieuwe bovengrondse leidingen en grote windturbines die ons landschap verder verrommelen, is ook geen plek. Wel zien we toekomst voor zonnepanelen op daken en op vervuilde stukken grond. Daken van industriepanden, grote loodsen en boerenschuren bieden mooie kansen voor meervoudig ruimtegebruik en het opwekken van hernieuwbare energie. Ook kunnen we zo asbestdaken in onze provincie opruimen.

Wij hebben vijf economische kernzones. Daar kunnen nieuwe grote economische activiteiten een plek krijgen. Een andere optie is om onbenutte terreinen aan te passen of te hergebruiken. De verdozing in onze provincie willen wij tegengaan.

Wij zetten in op de aanleg van voldoende kabels en leidingen, zonder verdere aantasting van het Groningse landschap. We bevorderen dat nieuwe woonwijken, nieuwe bedrijven en lokale energie-initiatieven snel zijn aangesloten op het kabel- en leidingennetwerk.

Oostpolder

Samen met de gemeente Het Hogeland zitten we in een open proces om de Eemshaven uit te breiden door een bedrijventerrein te ontwikkelen in de Oostpolder. Hier moet ruimte komen voor een bedrijventerrein met zeer grote bedrijven dat door een integraal en open planproces optimaal ruimtelijk wordt ingepast. Bij de keuzes die we in dat proces moeten maken, weegt voor ons het woongenot van omwonenden zwaar. Een natuurlijke buffer langs de rand van het industriegebied moet de natuur, recreatiemogelijkheden, de leefbaarheid van en het uitzicht vanuit de dorpen verbeteren.

Met de ontwikkeling van de Oostpolder zorgen we voor werkgelegenheid en versterken we de regionale economie en de leefbaarheid in Noordoost-Groningen. Uitgangspunten hierbij zijn duurzame energie, duurzame werkgelegenheid en de blijvende bijdrage die bedrijven leveren aan de leefbaarheid en ecologie van het gebied. Zo verbeteren wij samen de brede welvaart.

Wat ons betreft gaat er soms nog wel iets boven Groningen. Dat wil zeggen dat we de huidige kustdijken niet als harde grens beschouwen, maar mogelijkheden gaan onderzoeken om buitendijks via natuurlijke aanslibbing een meer vloeiende overgang van water naar land te realiseren. Zo kan ruimte ontstaan voor zilte landbouw, maar ook voor natuur en toerisme. We willen hier aansluiting zoeken bij het dynamische kustbeheer dat de waterschappen al voeren, zoals het project Eems Dollard 2050.

Defensie

Het ministerie van Defensie zoekt vanwege de geopolitieke situatie meer ruimte in Nederland, ook in Groningen. We gaan daarover met het kabinet een open gesprek aan, samen met betrokken gemeenten en de waterschappen. We vinden het belangrijk dat de wensen van Defensie de leefbaarheid niet aantasten en er positieve ontwikkelingen voor de Groningers tegenover staan.

2. Wonen

Elke Groninger, jong of oud, heeft het recht op een goede, veilige en betaalbare woning. Een woning die past bij iedere levensfase en in een omgeving die aansluit bij ieders wensen. Groningers hechten aan hun eigen omgeving, voelen zich verbonden met de lokale cultuur en de tradities van hun dorp of stad. Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners kunnen wonen op een plek die hen dierbaar is.

De behoefte aan extra woningen is in de hele provincie groot. De afgelopen jaren is er veel gebouwd in de stad Groningen, Regio Groningen-Assen en Blauwestad. Hier liggen voor de komende periode nog steeds grote opgaven. Maar we willen ook werken aan fijne woonplekken in de dorpen op het platteland.

Bij het onderwerp wonen is de gemeente als eerste bestuurslaag aan zet. De provincie stimuleert de samenwerking en faciliteert waar het kan om de woonambities van onze Groninger gemeenten te verwezenlijken. Daarbij streven we naar minimaal 30 procent sociale huur, zoals afgesproken in de woondeals.

Wij hebben oog voor de gevolgen voor de leefbaarheid, levensloopbestendigheid, bereikbaarheid, de toekomstige vraag naar woningen en de klimaatbestendigheid van nieuwe woningbouwlocaties. Een woning bouw je voor langere tijd. We willen de schaarse ruimte in onze provincie zo goed mogelijk benutten. Daarom vragen wij gemeenten in dorpskernen eerst te kijken naar het bouwen binnen bestaande bebouwing. We kijken ook naar de mogelijkheden om aan de randen van kleine dorpen in het buitengebied woningbouw te realiseren zonder hiermee het buitengebied aan te tasten.

We gaan slim om met bestaande gebouwen en boerderijen. We kijken naar anders bouwen op eigen erf en transformatie, zoals kangoeroewoningen, aanleunwoningen en appartementen in bestaande panden. Dit biedt kansen op ruimte voor doelgroepen die nu minder snel een passende en betaalbare woning kunnen krijgen. Tegelijkertijd geef je gebouwen, zoals boerderijen, een tweede leven met behoud van cultuurhistorisch erfgoed. Verbeteren en verduurzamen van de bestaande woningvoorraad heeft onze bijzondere aandacht.

Samen met gemeenten, ontwikkelaars en woningcorporaties werken we aan een integraal woonplan waarin niet alleen gekeken wordt naar de kleine steden, maar ook naar de dorpskernen. Doel is om maatwerk te leveren voor kleine dorpen, zonder de schaal van die dorpen uit het oog te verliezen.

Wij beseffen dat gemeenten worstelen met de woningbouwopgave. Daarom willen wij hen helpen bij het aanvragen van landelijke regelingen en cofinancieringen bij het Rijk. Die financiering is nodig om onze gezamenlijke plannen waar te maken en aan de maatschappelijke opgave te voldoen.

We maken een plan van aanpak voor de herstructurering (inclusief een financiële regeling) van bestaande woningen. Via de flexpoolregeling kunnen gemeenten extra ambtelijke capaciteit op wonen inhuren, om de woningbouw te versnellen.

De bouw van nieuwe woningen biedt kansen voor de leefbaarheid en voorzieningen in kleine kernen. We zien dorpshuizen en ontmoetingsplekken als essentiële locaties waar meerdere functies samenkomen en zo een knooppunt in het dorp zijn van leefbaarheid. Denk daarbij aan noodzakelijke zorg, een bibliotheek, een (gemeentelijk) loket en openbaar vervoer.

3. Landbouw, Natuur en Visserij

Met een gezonde bodem, schoon water, schone lucht, gezond voedsel en een diversiteit aan flora en fauna floreren alle Groningers. Groningen heeft misschien wel de meeste ruimte voor een toekomstbestendige landbouw in Nederland. Daarom is en blijft Groningen een landbouwprovincie. Tegelijkertijd hebben we een prachtige natuur, met onder meer het Werelderfgoed Waddenzee, het Nationaal Park Lauwersmeer en vele andere mooie gebieden.

Wij gaan verder met herstel en versterking van natuur en de ontwikkeling van een toekomstbestendige en duurzame landbouw. Deze integrale doelen zijn beschreven in het vastgestelde document Toekomst Landelijk Gebied. Wij gaan door met deze Groningse aanpak, waarin we voor elk van de zeven deelgebieden een gebiedsproces doorlopen. We spreken hier van onderop gedragen, duidelijk toetsbare doelen over af.

We spannen ons in om met beschikbare en zo mogelijk nieuwe financiële middelen de opgaven en wettelijke verplichtingen in te vullen op het gebied van stikstof, klimaat, biodiversiteit en de kwaliteit, beschikbaarheid en veiligheid van water. We laten herstel en versterking van biodiversiteit hand in hand gaan met een toekomstbestendige en duurzame landbouw met een goed verdienmodel.

Gedwongen onteigening om nieuwe natuur te ontwikkelen of stikstof- of broeikasuitstoot te verminderen is wat ons betreft niet aan de orde. Wij werken niet mee aan regelingen waarbij de boer niet meer mag boeren. PAS-melders en interimers zijn buiten hun schuld in de problemen gekomen. Zij verdienen onze steun om gelegaliseerd te worden, om handhaving te voorkomen.

Een goede samenwerking tussen eigenaren, natuur- en landbouworganisaties, gemeenten, provincie en waterschappen moet oplossingen opleveren die bijdragen aan een gedragen toekomst. We streven ernaar de opgehaalde doelen van de zeven deelgebieden in het document Toekomst Landelijk Gebied te realiseren. Dat doen we met onder andere het ruim uitbreiden van Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLB), innovatieve concepten voor de landbouw, natuurlijk verloop in de agrarische sector en stimuleringsmaatregelen.

Agrariërs zijn ondernemers die we de ruimte willen geven om te ondernemen. We faciliteren hen om meer natuurinclusief en/of biologisch te ondernemen. Er moet ook ruimte blijven voor gangbare en intensieve landbouw binnen de grenzen van de wet.

Het moet voor bedrijven in de agrarische sector eenvoudiger worden om hun bouwblok te vergroten. Bijvoorbeeld voor dierenwelzijn, door meer stalruimte te creëren voor hetzelfde aantal dieren, of verdere verduurzaming en vergroening zodat zij bijvoorbeeld een Beter Leven stersprong vooruit kunnen maken.

Vergroting van het bouwblok kan akkerbouwers ook helpen die eigen producten willen opslaan of verwerken. Het is belangrijk dat de bouw en aankleding van de landschappelijke inpassing voldoet. Ook willen wij onderzoeken of de provincie in de vorm van een grondbank boeren kan helpen bij het verkrijgen van meer land om te extensiveren.

We hebben als regio een groot belang bij zowel een goede staat van onze natuur als bij economisch gezonde (agrarische) ondernemers. Wij willen snel duidelijkheid van het Rijk over doelen, kansen, mogelijkheden, middelen en beperkingen. Natuur en landbouw hebben perspectief nodig.

Binnen de akkerbouw zien we perspectief in doorontwikkeling van de traditionele hoogwaardige (voedsel)productie en nieuwe innovatieve teelten, die inhoud geven aan gewenste ontwikkelingen uit de maatschappij en de markt. Denk ook aan de ontwikkelingen bij Stichting proefboerderijen Noordelijke Akkerbouw (SPNA) in Nieuw Beerta en Munnekezijl. We hebben oog voor de maatschappelijke diensten die agrariërs kunnen leveren. Dat vraagt om een overheid die deze diensten ook echt waardeert.

Perspectief voor de landbouw ligt ook in de samenwerking en samenhang tussen de verschillende sectoren, zoals natuur, akkerbouw en veehouderij. Wij stimuleren kringlooplandbouw tussen veehouderij en akkerbouw, die een belangrijke rol spelen in onze voedselvoorziening en voedselzekerheid. We bevorderen het gebruik van natuurlijke gewasbescherming en blijven streven naar vermindering van chemische gewasbescherming, bijvoorbeeld door precisielandbouw.

De veehouderij kent veel uitdagingen, zoals eisen op het gebied van emissies en uitspoeling. We zien voor de vergunningverlening mogelijkheden in bewezen innovatieve oplossingen, in vrijwillige omschakelingen en natuurlijk verloop. Ook een veehouder met minder dieren moet een goed inkomen kunnen verdienen.

We zien in de nabijheid van grote kernen en steden kansen voor een beter verdienmodel van de Groningse boer in de vorm van korte ketens. Daarom willen we een korte keten-agenda opstellen, zodat boeren hun producten dichtbij kunnen leveren. Dat zien wij als stimulans voor een gezonde concurrentiepositie met bijvoorbeeld supermarkten die hun producten landelijk of mondiaal inkopen. Binnen het provinciehuis zelf laten we het goede voorbeeld zien door waar mogelijk over te stappen op lokale producten.

Flora en fauna

Voor de natuur ligt het perspectief deels vast in Europese Richtlijnen. De Vogel- en Habitatrictlijn zorgt voor het organiseren van voldoende gezonde leefgebieden voor veel flora en fauna. We streven ernaar om deze doelen te halen in een realistisch natuur- en landbouwbeleid. Hiervoor zijn vaak inrichtingsmaatregelen en predatiebeheer nodig. Voor de wolf volgen wij de landelijke wetgeving.

Over het belang van een gezonde leefomgeving inclusief gezonde robuuste natuur bestaat geen twijfel, ook als onderdeel van de brede welvaart. We zullen het natuurspectief daarom ook regionaal moeten inkleuren. We breiden het Natuurnetwerk Nederland (NNN) uit tot de voorgeschreven omvang. Verbindingszones realiseren we van onderop, gebiedsgericht en met een goed verdienmodel. Schaduwwerking moet worden voorkomen of gecompenseerd. We onderschrijven en ondersteunen het Actieplan Akkervogels en het Aanvalsplan Grutto.

We willen de verspreiding van Jakobskruid tegengaan. Daar maken we een uitvoeringsplan voor. De provincie geeft zelf het goede voorbeeld door het bermbeheer zo uit te voeren dat er een grote soortenrijkdom ontstaat in zowel planten, vogels als insecten. We maken hierbij een uitvoeringsplan om invasieve planten (bijvoorbeeld de reuzenberenklauw en de grote waternavel) te bestrijden in samenspraak met gemeenten en waterschappen.

Groningen heeft één stikstofgevoelig Natura 2000-gebied: Liefstingsbroek. Volgens de natuurdoelanalyses zijn hier onder andere hydrologische maatregelen en stikstofbeperking nodig. De meetpilot in Liefstingsbroek is waardevol om de effectiviteit van maatregelen te onderzoeken en waar nodig bij te sturen. Voor de vergunningverlening zijn wij ook afhankelijk van de toestand van de Natura 2000-gebieden buiten onze provincie, waarvan wij binnen de invloedssfeer liggen.

Daarnaast voorzien wij dat het verslechteringsverbod voor natuur buiten Natura 2000-gebieden ons ook tot actie zal dwingen.

Dit betekent ook dat we zowel met de landbouw als organisaties die natuur beheren afrekenbare doelen gaan afspreken. We willen dat natuurorganisaties boerinclusiever gaan naturen en boeren natuurinclusiever gaan boeren. We stimuleren beide ontwikkelingen en willen samenwerken op basis van gelijkwaardigheid. Ook willen we de Noord-Nederlandse en grensoverschrijdende samenwerkingen versterken.

Beroepsvisserij

De beroepsvisserij op zee staat onder druk en dat baart ons zorgen. Deze sector heeft bestaansrecht, daarom geven wij de beroepsvissers onze steun. Dit doen we door te investeren in verduurzaming en innovatie, met behoud van een gezond verdienmodel. Wij pleiten voor een toekomstbestendige vergunningverlening, die zowel ecologische als economische belangen in balans houdt. Duurzame vergunningen moeten eenvoudig te verkrijgen zijn.

De visserijhavens Lauwersoog en de bijbehorende verwerkingsbedrijven spelen een belangrijke rol in de leefbaarheid, werkgelegenheid, toerisme en cultuur van de regio. Het is essentieel dat deze sector zich kan blijven ontwikkelen, binnen ecologisch verantwoorde kaders.

Waddenzee

De Waddenzee is een uniek natuurgebied, met de UNESCO Werelderfgoedstatus. Wij zetten ons in om deze status te behouden en het gebied te beschermen tegen schadelijke invloeden. We zien daarnaast kansen om natuurherstel en waterveiligheid te combineren, bijvoorbeeld door natuurlijke aanslibbing van kwelders te stimuleren. Op kleine schaal kunnen gewassen worden geteeld, mits dit binnen de afgesproken kaders valt.

Wij zijn tegenstander van gaswinning en andere (mijnbouw)activiteiten in de Waddenzee, vanwege de negatieve gevolgen voor de natuur, de visserij en de veiligheid. Daarom pleiten we voor een volledig verbod op nieuwe gasboringen en andere mijnbouwactiviteiten in dit kwetsbare gebied.

4. Water en klimaatadaptatie

Water is van levensbelang voor mens, dier, landbouw en natuur. Water is een belangrijk onderdeel van ons dagelijks leven en werk. Wij hebben oog voor de veiligheid en kwaliteit van ons water en zorgen voor de juiste hoeveelheid water, op het juiste moment, op de juiste locatie. De provincie werkt daarom vaak en veel samen met de waterschappen aan de randvoorwaarden voor het waterbeleid, waaronder maatwerk in peilbeheer.

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is opgesteld om de waterkwaliteit in Europa te verbeteren. In deze richtlijn staan afspraken die ervoor moeten zorgen dat uiterlijk in 2027 het water in alle Europese landen voldoende schoon en gezond is. De uitdaging is om deze doelstellingen te behalen met een realistische blik, gezond verstand en betrouwbare metingen, bijvoorbeeld door goed in kaart te brengen waar riooloverstorten aanwezig zijn en voor hoeveel vervuiling deze zorgen.

Samen met de waterschappen en de sectoren willen we kijken hoe we de kwaliteit van het oppervlaktewater verder kunnen verbeteren. Samen met de waterschappen gaan we ons inzetten om de problemen in de aangewezen nutriënten verontreinigde gebieden (NV-gebieden) op te lossen.

Kwalitatief goed, betaalbaar en voldoende drinkwater is noodzakelijk. Drinkwater wordt ook commercieel gebruikt. Samen met de waterschappen en het Waterbedrijf willen we kijken of er alternatieven zijn om het industriële gebruik van drinkwater terug te dringen, zodat drinkwater ook echt gebruikt kan worden als drinkwater. We gaan samen op zoek naar nieuwe bronnen voor drinkwater.

We blijven ons inzetten voor de beschikbaarheid van zoet water, onder andere door te sturen op water uit het IJsselmeer, zodat er voldoende schoon water is voor de natuur, landbouw en bedrijven en om verzilting tegen te gaan. Dat doen wij samen met Drenthe en Friesland, en in relatie tot de Waddenzee. Het Lauwersmeer blijft zoet. De opties van een nieuwe sluis bij Delfzijl of op termijn een nieuw gemaal bij het Lauwersmeer sluiten we niet uit.

De verhoging van het zomerpeil levert discussie op. Wij gaan realistisch om met dit vraagstuk, en willen het integreren in de gebiedsprocessen over de toekomst van het landelijk gebied bij elk van de zeven deelgebieden, om te kijken wat er wel en niet kan. Soms wil je kwel tegengaan, soms kun je het omarmen door te experimenteren met zilte teelt. Soms wil je het waterpeil hoger om de natuurontwikkeling meer kans te geven, terwijl akkerbouw op andere plekken vraagt om dat juist niet te doen. Wat kan waar, is ook hier het vraagstuk. Het is van belang om er integraal naar te kijken, bijvoorbeeld om veenoxidatie aan te pakken.

Klimaatadaptatie

De gevolgen van klimaatverandering zijn merkbaar in Groningen. We willen Groningen beter beschermen tegen de effecten van klimaatverandering. Waterveiligheid en klimaatbestendigheid zijn daarom van groot belang. Het is essentieel om alle (ruimtelijke) ontwikkelingen integraal af te wegen om de provincie Groningen zoveel mogelijk bestendig te maken voor tijden van langdurige droogte of hevige regenbuien. Water en bodem zijn sturend bij de ruimtelijke keuzes die we maken. Samen met de waterschappen maken we onze dijken klaar voor de toekomst.

Samen met de waterschappen en grondeigenaren zetten we ons in om verdere veenoxidatie

zoveel mogelijk te beperken. We maken daarbij gebruik van de voortgang in de regionale veenweidestrategie, om verdere bodemdaling door veenoxidatie te voorkomen. We willen water zoveel mogelijk vasthouden, bijvoorbeeld door de sponswerking van bergingsgebieden, in de natuur of door berging van zoet water (regenwater) in de grond. Water vasthouden in de bodem stimuleren wij met diverse subsidies, zoals gelden uit ANLB of andere fondsen.

Waar dat goed in het Groninger landschap past, stimuleren we de aanplant van bomen en struiken. Dit zorgt voor verkoeling, het vasthouden van water, meer biodiversiteit en opslag van CO₂. De groei van bos en andere houtige landschapselementen vindt plaats op logische plekken, waar het samengaat met - en niet ten koste gaat van - goede agrarische gronden, vogeldoelstellingen, karakteristiek landschap of waar dat op een andere manier beperkingen oplevert.

Ook kijken we hoe de middelen beter en slimmer kunnen inzetten. We zetten in op een Groninger schoolpleinenrevolutie, om zoveel mogelijk schoolpleinen te vergroenen. Verder onderzoeken we hoe bedrijventerreinen kunnen vergroenen, zodat er in hete zomers ook op die locaties koele plekken zijn.

5. Bereikbaarheid

Wij zetten ons in voor een goede bereikbaarheid van Stad en Ommeland. Reizen moet veilig, vlot en betaalbaar kunnen, of dat nu met het openbaar vervoer, de auto of de fiets is. Goed en passend vervoer moet voor iedere Groninger toegankelijk en betaalbaar zijn.

In Groningen werken we veel aan weg, fietspad en spoor. Nu en in de toekomst, want nieuwe infrastructuur is belangrijk voor de automobilist, ov-reiziger en fietser. Ook het onderhouden van wegen en kanalen, aanleggen van fietspaden en beleid voor de fiets, verbeteren van verkeersveiligheid en het aanpakken van verkeersknelpunten vinden we belangrijk. Daarnaast onderzoeken we of nieuwe wijken voldoende bereikbaar en toegankelijk zijn en ontwikkelen we nieuwe plannen voor een goede bereikbaarheid. Dat doen we aan de hand van het programma Mobiliteit (2022).

Auto

Na de Zuidelijke ringweg is het nu zaak om de vernieuwing van de Westelijke ringweg de komende twee jaar van ons College een fase verder te brengen. Dat doen wij samen met de stad met oog voor de ontwikkeling van de Suikerzijde en De Held als woonwijken.

Doel is ook om een betere doorstroming van het verkeer van en naar het Westerkwartier en Het Hogeland te realiseren. Daarom willen we, naast het autoverkeer, ook goed kijken naar de mogelijkheden van het openbaar vervoer en de fiets in dit deel binnen en buiten de stad. We vinden dat de Westelijke ringweg volledig verdiept moet worden, zodat woonwijken naar elkaar toe kunnen groeien.

We willen de doorstroming op de provinciale weg N355, tussen Groningen en de Friese grens (de Friesestraatweg), snel verbeteren en gaan aan de slag om de N33 tot aan de Eemshaven te verdubbelen, inclusief aquaduct, om de doorstroming van het verkeer te bevorderen. Ook hier geldt dat we het OV en andere vormen van mobiliteit in onze afwegingen betrekken. Wij investeren in veiligheid door onze provinciale wegen regelmatig te onderhouden. We verzetten ons tegen vormen van rekeningrijden die de automobilist in Groningen oneerlijk behandelen.

Van oudsher leiden bijna alle wegen naar de stad Groningen. In deze Collegeperiode willen we ook kijken naar een verbetering van de Oost-West verbinding in onze provincie, zoals de N996: het wegtracé tussen Winsum via Onderdendam naar Middelstum. Met deze dwarsverbinding ontlasten we het verkeer dat nu gedwongen is om over de N363 door de dorpen te gaan. Wij verwachten dat deze verbinding de bereikbaarheid en de leefbaarheid in dit gebied ten goede komt. Ook in deze aanpak willen wij letterlijk ruimte bieden aan fietsers, zodat de verkeersveiligheid toeneemt.

Openbaar vervoer

Wij zetten ons in voor snelle treinverbindingen. Dat doen we door de aanpak van het hoofdstation Groningen, het verbeteren van bestaand spoor (de flessenhals Zwolle - Meppel) en de verbinding naar Noordwest-Duitsland (Wunderline). We willen dat de aanleg van de Nedersaksenlijn op korte termijn begint. Daarna is het de beurt aan de Lelylijn, als onderdeel van het Deltaplan van het Noorden, maar de prioritering voor beide is gelijk. Alle twee verbindingen zijn een randvoorwaarde om de kansen in Noordelijk Nederland te benutten en een impuls voor de ontwikkeling van onze regio. Voldoende financiering van het Rijk is een vereiste.

Busverbindingen in wijken en dorpen maken het aantrekkelijk om daar te wonen. We behouden daarom de OV-verbindingen op het platteland. We versterken het netwerk van OV-hubs en willen dat er zo snel mogelijk één gebruiksvriendelijke app komt waar je de gehele reis kunt plannen. Een betere doorstroming van bussen op drukke plekken zorgt voor een snellere reis en een betere dienstregeling. De hubtaxi moet net zoveel kosten als de bus, meer bekendheid krijgen en sneller afroepbaar zijn.

We maken het openbaar vervoer aantrekkelijk met scherpe prijzen en passende abonnementen, in het bijzonder voor scholieren. Vervoerders rijden volgens een betrouwbare dienstregeling en wij zorgen dat openbaar vervoer voor mensen met een beperking goed toegankelijk blijft. Door bussen en treinen te verduurzamen gaan we voor toekomstbestendig en schoon openbaar vervoer. We stimuleren innovaties die zorgen dat het openbaar vervoer beter aansluit op de vraag van reizigers. Dit is voor ons een prioriteit, omdat gebruikersgemak en toegankelijkheid helpen om meer en vaker met het ov te reizen.

Fiets

In het fietsbeleid is er ruimte voor alle soorten fietsers. Of ze nu oud of jong zijn, naar werk of school fietsen of voor hun plezier op de fiets stappen. Het fietsnetwerk rondom de Stad Groningen breiden wij uit, maar ook in de regio komen nieuwe fietspaden die plaatsen beter met elkaar verbinden. Wij stimuleren het fietsgebruik en ondersteunen gemeenten bij het verbeteren van fietspaden, aanleggen van fiets(suggestie)stroken en fietsbeleid. Wij willen de veiligheid verbeteren, onder meer door voorlichting op scholen en voor ouderen.

Scheepvaart

Samen met het Rijk zorgen wij dat de vaarwegen in Groningen veilig en goed bevaarbaar zijn voor de beroepsvaart en de recreatievaart en goed toegankelijk van en naar de scheepswerven. We werken aan de toegankelijkheid van onze zeehavens en zetten ons pleidooi voort voor de vernieuwing en verlenging van de Zeesluis Delfzijl en de vaarweg Lemmer-Delfzijl.

6. Mijnbouw

Hersteloperatie Groningen

Het kabinet presenteerde eerder de Kamerbrief 'Nij Begun: op weg naar erkenning, herstel en perspectief' als reactie op de messcherpe parlementaire enquête naar de gaswinning in Groningen. Het is aan ons, de regio, om samen met het Rijk een programma te ontwikkelen dat Groningen er economisch en sociaal bovenop helpt. En te blijven benadrukken dat de afhandeling van schade en versterking makkelijker, milder en menselijker moet worden.

Wat betreft schadeherstel en versterking blijven wij ons samen met de gemeenten en inwoners inzetten voor een 'nij begun'. Centraal staat een integrale en gebiedsgerichte aanpak, waarin we werken vanuit vertrouwen in de burger en oplossingsgericht denken. Met als doel dat het gebied, de woningen en de mensen er daadwerkelijk iets mee op schieten.

Toekomstperspectief

Na(ast) de hersteloperatie Groningen is een toekomstperspectief in brede zin noodzakelijk om de provincie weer veerkrachtig te maken. Daarvoor is het nodig om onze economische en sociale structuur te versterken en kansen te bieden aan toekomstige generaties. Belangrijk zijn daarin de sociale en economische agenda's die zijn opgesteld door de kwartiermakers Nijboer en Klompien. Het resultaat moet een investeringsprogramma worden dat de brede welvaart in Groningen minimaal naar het landelijke gemiddelde brengt.

De verdere concrete doelstellingen en inkleuring gebeurt samen met inwoners, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. We vinden het belangrijk dat de middelen van Nationaal Programma Groningen (NPG) en Nij Begun landen bij onze inwoners. De besteding en controle dient democratisch gelegitimeerd te verlopen. Niet alleen via de Tweede Kamer, maar ook via de gemeenteraden en onze Provinciale Staten.

Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om het vertrouwen in de overheid te herstellen. Maar dat kunnen wij niet alleen. Daarom doen we een dringend beroep op de het Rijk: laten we er samen voor zorgen dat de dorpen, wijken en inwoners over tien jaar niet alleen de ramp te boven zijn, maar er ook beter zijn uitgekomen.

Mijnbouw algemeen

Over mijnbouwactiviteiten in onze ondergrond hebben we als provincie geen formele bevoegdheden of verantwoordelijkheden. Wel blijven we onze adviesfunctie ten volle benutten. Wij vinden dat we, zeker in onze provincie met het beladen gaswinningsdossier, zeer terughoudend moeten zijn met nieuwe mijnbouwactiviteiten.

Menselijk handelen in de ondergrond heeft onzichtbare effecten, waarvan we de gevolgen lang niet altijd kunnen overzien. Nog steeds is het lastig te voorspellen wat gasproductie, zoutwinning en grootschalige wateronttrekking uit de diepe bodem op lange termijn voor (bovengrondse) effecten heeft. Laat staan wanneer deze ook nog eens op elkaar in werken, zoals in onze provincie het geval is. Het voorzorgprincipe moet wat ons betreft daarom leidend zijn.

Veiligheid moet bij eventuele nieuwe activiteiten in de ondergrond zijn gegarandeerd. Dat is ook het uitgangspunt van de Nota Ondergrond, die de Staten in 2021 hebben vastgesteld. Als de fysieke en mentale veiligheid van onze inwoners in acht is genomen, is het van belang dat nieuwe activiteiten bijdragen aan de energietransitie of werkgelegenheid opleveren. Wij wegen eventuele nieuwe ondergrondse activiteiten met alleen een commercieel belang af tegen het brede maatschappelijke nut.

Gaswinning kleine velden

De gaswinning uit het Groningerveld is per 1 oktober 2023 gestopt. Wij zien dat het verleden van deze winning in het Groningerveld een hypotheek legt op de discussie over de kleine gasvelden. Wij zullen het Rijk blijven vertellen wat hier speelt als het Rijk besluiten neemt over deze kleine velden. Daarom vinden wij, mede gelet ook op de overgang naar duurzame energie, dat de winning in de kleine velden zo snel als kan moet stoppen. En daarmee de gehele gaswinning in Groningen ophoudt.

Zoutwinning

De zoutwinning in Groningen is belangrijk voor onze industrie. Tegelijk hebben we oog voor de nadelige gevolgen. Daarom blijven we in gesprek over hoe we omgaan met de nadelige effecten voor inwoners op en rond de zoutwinning. Voor de individuele schadeafhandeling staat voorop dat de betreffende inwoners terecht kunnen bij het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG).

Het IMG is destijds opgericht voor alle vormen van (gestapelde) mijnbouw in Groningen. De naamgeving is niet voor niets zo gekozen. Dat gedupeerde inwoners tot op de dag van vandaag doorgestuurd worden van het IMG naar het landelijke loket voor mijnbouwschade en/of de Technische commissie bodembeweging (Tcbb), en uiteindelijk met lege handen blijven staan, moet zo snel mogelijk tot het verleden horen.

Het IMG moet de bevoegdheid krijgen om alle vormen van mijnbouwschade in deze provincie af te handelen met toepassing van het bewijsvermoeden. Deze uitzonderingspositie is legitiem door de aanwezigheid van gestapelde mijnbouw in onze provincie. Daarnaast willen we, zoals afgesproken in de Staten, een compensatiefonds inrichten voor het gebied waar de zoutwinning speelt. Bedrijven moeten dit fonds vullen.

Wij zijn terughoudend met geothermie in Groningen. Wij zien het potentieel wel, maar constateren ook onzekerheden voor bijvoorbeeld seismiciteit. Wij verlenen geen medewerking aan de opslag of berging van radioactief of gevaarlijk afval in de (diepe) ondergrond. Er loopt momenteel een onderzoek naar de opslag en buffering van nieuwe energiedragers in zoutcarvernes of lege gasvelden. Wij wachten de uitkomsten daarvan af.

Kennis

Tot slot hebben wij behoefte aan meer kennis en inzicht in wat er zich in onze bodem afspeelt. Denk aan (on)gelijkmatige bodemdaling, seismiciteit en de effecten op de gebouwde omgeving. We zijn op dit moment sterk afhankelijk van landelijke instituten zoals het KNMI en TNO of bedrijven als de NAM. Hier hebben we geen invloed op bijvoorbeeld de onderzoeksvragen. We willen onderzoeken of er mogelijkheden zijn voor het opbouwen van specifieke kennis en het verzamelen en interpreteren van (eigen) data op een manier dat het voor ons toegevoegde waarde kan hebben.

7. Milieu

Als provincie vinden we het belangrijk om onze verantwoordelijkheid te dragen voor een gezonde, schone leefomgeving. Op een aantal vlakken doet onze provincie het relatief goed. Bedrijven zijn steeds innovatiever en weten uitstoot te verminderen. Tegelijkertijd zien we ook de toenemende druk van verontreiniging op ons milieu en ecosysteem.

In de afgelopen jaren is onze provincie meermaals geconfronteerd geweest met overschrijdingen van lozing- en uitstootnormen en er is een toenemende druk van verontreiniging op milieu en ecosystemen. Onze inzet is om uitstoot, hinder en overlast zoveel als mogelijk te verminderen, in brede zin. Dat doen we in samenspraak met het bedrijfsleven.

Wij zien ook het belang van het bedrijfsleven om sneller duidelijkheid te krijgen over de vergunningverlening in verband met de investeringen die zij willen doen. We streven naar een omgevingskwaliteit die voldoet aan de wettelijke normen, met als doel een leefomgeving die zo schoon en gezond mogelijk is voor mens, flora en fauna.

Om dit te kunnen bereiken werken we als mede-eigenaar intensief samen met de Omgevingsdienst Groningen (ODG). Wij vinden het belangrijk dat de ODG een robuuste instelling is die de capaciteiten heeft om haar werk goed uit te voeren. Daar spreken wij de ODG op aan en ondersteunen deze organisatie tegelijk ook waar nodig.

Groningen is een provincie waar nog stilte en duisternis te ervaren is. Wij zetten graag in op het vergroten van de duisternis, door bedrijven en gemeenten te stimuleren om zo effectief mogelijk met verlichting om te gaan en overbodige verlichting weg te laten.

Duurzaamheid

Op het gebied van duurzaamheid doen wij zelf ook wat we van anderen vragen. Het Uitvoeringsprogramma Duurzame Ontwikkeling is in 2022 afgerond, daarom beginnen we aan een vervolgaanpak. Die stellen we op vanuit het principe dat duurzaamheid voor alle beleidsthema's een belangrijk onderdeel is.

Wij staan voor een circulaire economie, waarin wij bedrijven die innoveren en verduurzamen stimuleren en faciliteren. We houden aandacht voor afvalstromen en benutten kansen om meer grondstoffen te (laten) hergebruiken. Zo jagen wij de circulaire economie aan.

Het systeem van ondergrond, grondwater en bodem is van grote economische en strategische waarde voor de provincie. Het speelt een belangrijke rol bij maatschappelijke transities, voedselvoorziening en circulaire economie, mobiliteit en duurzame leefomgeving. (Nieuwe) plannen en beleid toetsen wij aan de effecten op onze ondergrond, grondwater en bodem.

8. Energie en het tegengaan van klimaatverandering

Groningen is een energieprovincie. Energie is overal en we hebben allemaal energie nodig. Het is een belangrijk onderdeel van onze samenleving, inclusief industrie en vervoer, met als belangrijke opdracht om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Betaalbaarheid, beschikbaarheid en betrouwbaarheid van onze energie zijn belangrijke factoren in de brede welvaart. We willen ontwikkelingen mogelijk maken die goed zijn voor Groningers.

Ook in Groningen zijn de gevolgen van klimaatverandering merkbaar. Bijvoorbeeld in tijden van langdurige droogte of door hevige regenbuien. We zijn afhankelijk van energie, de energierekening wordt torenhoog en veel Groningers voelen de gevolgen van gaswinning in hun huis en in hun leven. Daarom vinden we verduurzaming en omschakeling naar een toekomstbestendige energiemix belangrijk. Nederland heeft het Klimaatverdrag van Parijs ondertekend en als provincie onderschrijven we het Nederlandse Klimaatakkoord. Met de Regionale Energiestrategie (RES) draagt Groningen nu meer dan evenredig bij aan het opwekken van duurzame energie in Nederland.

De omschakeling naar nieuwe vormen van energie en aanpassingen vanwege klimaatverandering hebben veel invloed op onze leefomgeving en het landschap. Daarom trekken we samen op met inwoners, andere overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven. We vinden het belangrijk dat de energietransitie draagvlak heeft onder onze inwoners. Gezamenlijk werken we aan een brede energiemix die past bij de toekomst waar hernieuwbare energie deel van uitmaakt.

Het opslaan en het opwekken van energie doen we zoveel mogelijk op de locatie waar het nodig is. Daar kan een provinciaal energiebedrijf behulpzaam in zijn, bijvoorbeeld bij de aanleg van betaalbare warmtenetten tussen bedrijven die warmte over hebben en woningen die dat kunnen gebruiken. Wij wachten het lopende onderzoek af dat hierover meer duidelijkheid biedt.

Ons landschap

We hebben liefde voor ons landschap en zijn hier dan ook zuinig op. We zien mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de energietransitie door in te zetten op zonnepanelen op daken, bedrijventerreinen en vervuilde gronden. We zien geen ruimte voor nieuwe plannen voor grootschalige wind- en zonneparken op land.

Bij nieuwe initiatieven moeten omwonenden blijvend voordeel hebben van de opbrengsten, bijvoorbeeld door minimaal 50 procent lokale participatie. Waar dat eerder een streven was, willen we bereiken dat deze 50 procent participatie een vereiste wordt en mensen met een kleine beurs ook kunnen meedoen.

We ondersteunen kleinschalige energie-initiatieven van inwoners en zoeken binnen de kaders naar de mogelijkheden en ruimte. Dat doen we met inachtneming van de ecologische en landschappelijke consequenties. Met deze blik bekijken we ook of het mogelijk is om kleine dorpsmolens van 20 meter toe te staan op boerenerven en bij dorpen. Als inwoners overlast ervaren van wind- en zonneparken, dringen we bij bestaande opweklocaties aan op aanpassingen om dat te verminderen, indien dat mogelijk is.

We bereiden ons voor op de mogelijkheid dat bestaande wind- en zonneparken qua techniek worden vernieuwd. We hanteren dan een nieuw normenkader voor de vergunning van deze parken. We bekijken in zulke situaties ook in samenhang met de andere windparken of er sprake kan zijn van toe- of afname van het te leveren energievermogen, alles binnen de RES-afspraken die gemeenten en wij met het Rijk hebben gemaakt.

Uitstoot CO2

Met energiebesparing kunnen we hoge kosten en CO2-uitstoot tegengaan. We nemen maatregelen tegen energiearmoede, bijvoorbeeld door de inzet van bespaarcoaches en subsidie voor woningisolatie. Ook (sport)verenigingen, dorpshuizen en kerken kunnen hier gebruik van maken. Isolatie vinden wij belangrijk. Energie die je niet gebruikt, hoef je immers niet op te wekken.

buzzing new energy

RSSEN

streak

streak

00-BKJ-B

Bedrijven kunnen ook veel energie besparen. Daarom stimuleren we de verduurzaming van bedrijventerreinen en zien we erop toe dat bedrijven maatregelen nemen om energie te besparen. Wij blijven in gesprek met het Rijk over mogelijkheden om netcongestie tegen te gaan. Bijvoorbeeld door bedrijven binnen clusters hun energieverbruik onderling op elkaar af te laten stemmen. Wij zien dit als kansrijke ontwikkeling.

Waterstof

De waterstofeconomie biedt kansen voor de Groninger werkgelegenheid. Waterstof uit Groningen kan de concurrentiepositie van onze industrie versterken. We onderzoeken hoe we de enorme hoeveelheid vrijgekomen warmte in de industrie tegen lage kosten beschikbaar kunnen maken voor warmtenetten. Daarmee kunnen we tienduizenden woningen en gebouwen verwarmen. Zo heeft Groningen er duidelijk voordeel van. Wij gaan door met het subsidiëren van bestaande projecten om de industrie te verduurzamen.

Het Rijk heeft inmiddels beslist over de route in de Waddenzee van de aanlanding van wind op zee. Toch blijven we aandringen op de variant van de Oostelijke route, die minder schadelijk is voor natuur en landbouw en bovendien meer mogelijkheden openhoudt voor de toekomst.

Ontwikkelingen en innovaties

De unieke energie-infrastructuur in Groningen biedt kansen aan bedrijven, scholen en de universiteit voor nieuwe ontwikkelingen op het gebied van het opwekken, opslaan en verplaatsen van energie. We vinden het belangrijk dat die ontwikkelingen meehelpen aan de omschakeling naar een toekomstbestendige energiemix. In lijn met de wens van de Staten in de aangenomen motie over de toekomstrichtingen van onze energie (motie 118 (5 juni 2024)) onderzoeken we alle mogelijkheden. We sluiten daarmee op voorhand geen opties uit, maar stellen wel als voorwaarde dat uiteindelijke keuzes blijvende voordelen bieden aan de inwoners van Groningen. Dat kan bijvoorbeeld door de komst van nieuwe banen op alle opleidingsniveaus.

We zien veel kansen voor de Groningse industrie en onze zeehavens, zoals op het gebied van waterstof. Die kansen brengen we nationaal en internationaal onder de aandacht. Harde voorwaarden bij deze ontwikkelingen zijn voor ons de meerwaarde voor de Groningers, veiligheid en een goede landschappelijke inpassing. We durven nee te zeggen als projecten hier niet aan voldoen.

Goedkoop
STAM

WAL

DE A HILTTLIST

9. Economie

Op economisch vlak valt grote winst te boeken. Om de brede welvaart in onze sectoren te versterken, moeten we scherpe keuzes maken. Wij willen onze kracht benutten en onze economische concurrentiepositie en het vestigingsklimaat verder versterken. Daarbij richten we ons niet alleen op de economisch sterkere regio's in onze provincie, maar zetten we ook in op de ontwikkeling van regio's met groeipotentie.

Om de belangen van Groningen beter te kunnen bedienen, hebben we middelen vanuit het Rijk en Europa nodig. We pakken dit actief op. Er is ook veel voordeel te behalen met meer samenwerking in de grensregio met Duitsland.

We gaan aan de slag met de uitvoering van de nieuwe economische visie. Centraal in deze visie staan een beter verdienvermogen, circulariteit (afvalstoffen weer inzetten als grondstof) en een toekomstbestendige arbeidsmarkt.

In het economisch beleid hebben we aandacht voor de ontwikkeling en bloei van belangrijke sectoren: de agrarische sector, vrijetijdseconomie, health-sector, innovatieve en groene industrie, maakindustrie, transport, onze industrieterreinen en winkelkernen. Ook de it-sector willen we groter laten worden. Wij zoeken naar samenhang en (internationale) samenwerking, zodat sectoren van elkaar kunnen leren en vraag en aanbod beter op elkaar aansluiten.

Voor de ontwikkeling van jong talent is een stevige basis vanuit het bedrijfsleven belangrijk. Dat draagt bij aan ons doel om de arbeidsmarkt en opleidingen beter op elkaar te laten aansluiten. Daardoor kunnen midden- en kleinbedrijven ook voordeel hebben van nieuwe, slimme en innovatieve ideeën, en hoeven jongeren op zoek naar werk niet langer de provincie te verlaten.

Onze economische ontwikkeling wordt in de eerste plaats vormgegeven door onze inwoners en bedrijven. Meer in het algemeen wordt het vestigingsklimaat ook bepaald door factoren als wonen en recreatie. Daarnaast is het belangrijk dat de randvoorwaarden voor economische activiteiten goed zijn: voldoende betaalbare (groene) energie, de infrastructuur, passende vestigingslocaties, duidelijke en voorspelbare milieu- en regelgeving en een goed aansluiting van scholing op arbeidsmarkt.

Kansen door onderwijs

We kiezen voor arbeidsmarktbeleid met passende werkgelegenheid, inclusief opleidingen en omscholing. Daarin zien we een grote rol voor campussen met praktijkgericht onderwijs, kennisinstellingen en de arbeidsmarktregio.

We moedigen innovatie en nieuwe werkgelegenheid aan (waaronder basisbanen) en spannen ons in om banen die door de vergrijzing de komende jaren vrijkomen opnieuw te vervullen, zodat er geen werkgelegenheid verloren gaat. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt is dat een hele uitdaging.

Talent en vakmanschap mogen niet verloren gaan voor de regio. Gerichte programma's moeten ervoor zorgen dat meer jongeren kiezen voor een opleiding in de zorg of techniek. Via omscholingsprogramma's motiveren we mensen om een nieuwe werkrichting op te gaan.

Groningen Seaports

Samen met de gemeenten Het Hogeland en Eemsdelta en de overige partners werken wij aan de ontwikkeling van de havens. De Eemshaven en de haven in Delfzijl zijn van nationaal en internationaal belang. Beide havens kunnen onze lokale economie versterken en werkgelegenheid creëren, waarbij theoretisch en praktisch geschoolden elkaar vinden.

Wij zien het grote sociaal-maatschappelijke en economische belang van onze havens, daarom investeren we in de verdere ontwikkeling. Het is belangrijk dat de weg- en spoorverbindingen naar onze havens worden verbeterd. Tegelijkertijd zien wij kansen in het uitbreiden van veerverbindingen vanuit de Eemshaven.

Groningen Airport Eelde

Wij zien Groningen Airport Eelde als een belangrijke voorziening voor onze provincie en een aanvullend onderdeel van onze infrastructuur. Met name voor het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG), de luchtvaartschool en (toekomstige) bedrijven. Wij blijven het vliegveld de komende jaren ondersteunen met ons aandeel in de NEDAB-subsidie (Niet Economische Diensten van Algemeen Belang).

Wij gaan ervan uit dat dit positieve signaal voor andere partijen, zoals de Schiphol Group, het teken is om te investeren in de toekomst van onze noordelijke luchthaven. Groningen Airport Eelde biedt kansen op duurzame en innovatieve ontwikkelingen voor de luchtvaartsector en daarmee voor onze regio.

Verbonden partijen

Wij willen scherper sturen op verbonden partijen. Wij bepalen samen met andere overheden het beleid en de opdracht, de uitvoeringsinstanties voeren het beleid en de opdracht uit. We willen de rollen van opdrachtgever en opdrachtnemer helder neerzetten, met aandacht voor de kwaliteit en uitvoerbaarheid van de opdracht.

Glasvezel

Wij blijven werken aan een provinciedekkend glasvezelnetwerk. Dit doen we ter ondersteuning van de economische en maatschappelijke ontwikkeling. Daarbij kijken wij ook naar marktpartijen die kansen zien om een bijdrage te leveren aan een provinciedekkend netwerk voor glasvezelinternet. We willen hen ruimte geven om mee te werken aan onze ambities.

Vrijtijdseconomie

Onze provincie mag gezien worden. Daarom hebben wij de ambitie om de komende jaren te investeren in onze vrijetijdseconomie. Deze economie kan de brede werkgelegenheid en de leefbaarheid in Groningen versterken. Een sterke vrijetijdseconomie zorgt ervoor dat bezoekers langere tijd in de Stad en de dorpen blijven, en hier ook komen om te winkelen en blijven overnachten.

De schoonheid van het weidse Groninger landschap en ons unieke erfgoed trekken buiten onze regio relatief weinig aandacht als vakantie- en recreatiebestemming. Dat is een verbeterpunt en biedt kansen, zeker omdat steeds meer Nederlanders vakantie in eigen land vieren.

Waar je in andere delen van het land veel toeristische routes tegenkomt, is er in Groningen nog veel potentie. Daarom ondersteunen we waardevolle lokale initiatieven om toerisme te ontwikkelen en daarmee bestaande of nieuwe routes aantrekkelijker te maken voor bezoekers. Samen met het Rijk zorgen we voor een goed bevaarbaar vaarwegennetwerk, voor onder meer de recreatievaart. Ook vanaf het water mag onze schitterende provincie gezien worden.

10. Leefbaarheid

Er zijn grote verschillen als het gaat om leefbaarheid in onze provincie. De kansenongelijkheid tussen en binnen regio's in Nederland is goed beschreven in het advies 'Elke regio telt!'. Waarin het Rijk wordt opgeroepen om voortaan niet alleen in zogeheten topregio's te investeren, maar in heel Nederland. Wij zullen bij het kabinet blijven aandringen om beloftes op dit punt waar te maken.

Wij willen investeren in gemeenschappen. Want een hechte gemeenschap is voor veel mensen een vangnet. Het bestrijdt eenzaamheid en biedt hulp bij moeilijke situaties. Een dorps huis, winkel, bushalte, basisschool, de nabijheid van eerstelijnszorg, maar ook een rijk verenigingsleven (cultuur en sport), betekenen ontzettend veel voor hoe inwoners hun gemeenschap beleven en er toekomstperspectief zien.

Voor de leefbaarheid is het werk van vrijwilligers onmisbaar. We zien een groot tekort aan vrijwilligers ontstaan, onder andere bij sportverenigingen en buurthuizen. Daarom moedigen we het werk van vrijwilligersorganisaties aan. Hierbij staan we voor langetermijnbeleid waarbij de provincie, gemeenten en maatschappelijke organisaties hecht samenwerken. De brede welvaartsindicator laat de noodzaak daarvan zien.

We richten ons niet alleen op dorpen. Samen met gemeenten, corporaties, ontwikkelaars en lokale werkgevers zetten we ook in op het regionale centrale beleid. Samen maken we plannen voor de leefbaarheid van de kleine steden, dorpen en kernen die een centrumfunctie vervullen in Groningen.

In 2024 is de leefbaarheidsvisie vastgesteld door Provinciale Staten. Zoals in deze visie is beschreven, zijn er diverse programma's die bijdragen aan de leefbaarheid en de brede welvaart in onze provincie.

Wij focussen ons op de provinciale rol. Want leefbaarheid maken wij niet als provincie, leefbaarheid maken we met ons allen. Dat is Noaberschap. De doelstellingen van het leefbaarheidsprogramma zijn uitgewerkt met indicatoren op gezondheid, sociaal, energiearmoede, wonen en leefomgeving en gedegen passend onderwijs. We maken hiermee een koppeling met de sociale agenda van Nij Begun.

Gezondheid en sport

Wij zetten in op meer gezonde levensjaren van onze inwoners. Alle Groningers moeten een gezond leven kunnen leiden, zowel fysiek als mentaal. Het is zorgelijk dat de gezondheid van sommige inwoners, uit met name Noord- en Oost Groningen en de noordelijke wijken van de stad Groningen, achterblijft bij de rest van de provincie.

De gezondheid van Groningers moet centraal komen te staan in het denken en handelen in onze provincie. Voldoende beschikbaarheid van zorg is daarbij een voorwaarde. Dit kan door zorg en voorzieningen nabij inwoners te houden en met projecten op het gebied van positieve gezondheid voor jong en oud.

De coronacrisis was de alarmbel die het belang van een vitale en gezonde leefstijl benadrukte. We streven naar een samenleving waarin iedereen de mogelijkheid krijgt om te sporten en bewegen, op een plezierige manier en op eigen tempo. Dit komt de gezondheid van Groningers ten goede. Daarom willen wij kijken in hoeverre we sport en bewegen vanuit alle beleidsterreinen kunnen stimuleren.

Het belang van de mogelijkheid voor inwoners om te bewegen nemen we mee in ons beleid voor mobiliteit, ruimtelijke ordening, leefbaarheid, natuurbeleving, economie en toerisme. Ook streven wij naar kansengelijkheid voor talentvolle sporters binnen onze provincie en voor sporters met een beperking, door hen gelijke toegang tot voorzieningen te bieden. We kijken met een positieve houding naar de ambities voor een nieuw Kardinge, maar zullen een besluit voorbereiden op basis van een gedegen plan van de gemeente Groningen.

Naast bewegen komt ook de rol van voeding op de agenda. Goede voeding en bewegen zijn onmisbaar voor gezondheid. We willen dit doen door bewegen en gezond leven toegankelijk te maken voor iedereen, met extra aandacht voor de jeugd en voor mensen met een beperking. De eerste projecten deze richting starten dit jaar. De provincie ondersteunt en coördineert de samenwerking. We verwachten veel van Tijd voor Toekomst en de extra inzet op Mentale Gezondheid en Kansrijke Start, de programma's uit de sociale agenda van Nij Begun.

Sociaal

We willen een provincie zijn waar alle Groningers mee mogen en mee kunnen doen. We zetten ons in voor kansengelijkheid. Dit doen we met projecten als de basisbaan en het terugdringen van laaggeletterdheid. Wij steunen initiatieven die mensen helpen hun lees- en schrijfvaardigheden te verbeteren, zodat zij beter in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Zo staan ze sociaaleconomisch sterker en worden ze meer zelfredzaam.

Er zijn relatief veel Groningers met financiële problemen. De grootste groep wordt gevormd door de 'werkende armen'. Armoede, soms van generatie op generatie, is een onaanvaardbaar probleem in onze provincie. Het aandeel huishoudens dat van een laag inkomen moet rondkomen, ligt in onze provincie boven het landelijk gemiddelde.

Waar mogelijk ondersteunen wij de Groninger gemeenten bij het tegengaan van armoede en het vergroten van kansen voor met name kinderen en jongeren. We gaan aan de slag met de sociale en economische agenda's van Nij Begun, die als doel hebben om het niveau van de brede welvaart in onze provincie ten minste op het landelijk gemiddelde te krijgen. Bestaande fondsen als het Provinciaal Studiefonds, het Jeugdfonds Sport en Cultuur, Stichting Leergeld, Voedselbank Groningen en Kledingbank Maxima krijgen structurele ondersteuning om mensen te helpen in moeilijke tijden.

Wij staan voor een maatschappij waar je kunt zijn wie je bent, ongeacht beperking of achtergrond. We ondersteunen het bestrijden van discriminatie en uitsluiting binnen de Groninger samenleving. Onze provincie streeft naar een sociale en inclusieve aanpak, die iedereen ziet voor wie zij werkelijk zijn, als mens. We bevorderen Noaberschap, het versterken van onderlinge hulp en solidariteit in de gemeenschap.

De schrijnende en onveilige situaties in Ter Apel zijn onacceptabel. Voor vluchtelingen, inwoners en ondernemers is het van groot belang dat er voldoende goede opvangplekken zijn door heel Nederland. Groninger gemeenten hebben afspraken gemaakt over het aantal vluchtelingen dat ze kunnen opvangen. Wij ondersteunen hen daarbij waar mogelijk.

De provincie voert haar wettelijke taak uit en streeft naar het behoud van goede onderlinge verhoudingen tussen gemeenten bij de verdeling van vluchtelingen over Groningen. Wij blijven het Rijk aansporen om meer aanmeldcentra buiten Groningen te vestigen en een eerlijke verdeling van opvangplekken te realiseren, zodat heel Nederland zijn verantwoordelijkheid neemt.

Cultuur

Kunst en cultuur brengen bezieling in onze samenleving. Ze brengen mensen samen, bieden troost en inspiratie en stimuleren creativiteit. Kunst is overal om ons heen: in de verhalen die we met elkaar delen, in de manier waarop we ons uitdrukken en in de dromen die we najagen. Cultuur vertelt wie we zijn, wat ons drijft, hoe we in verbinding staan met elkaar. De Groninger cultuur, geschiedenis, onze taal, ons erfgoed en onze tradities spelen hierin een cruciale rol. Wij investeren in initiatieven die deze culturele rijkdom bewaren en versterken, met speciale aandacht voor onze Grunneger Toal.

We willen dat iedereen - jong, oud, dorps - of stadsbewoner- toegang heeft tot kunst en cultuur. De makers van cultuur verdienen een eerlijke beloning voor hun werk ('fair pay'). Daarom steunen we culturele instellingen, in het bijzonder de kleine musea, theaters en gezelschappen die met passie en creativiteit bijdragen aan de culturele diversiteit van onze regio. Wanneer we grote landschappelijke projecten uitvoeren, of in de infrastructuur, kijken we of kunst- en cultuurmakers uit Groningen bijvoorbeeld via een eenprocents-regeling ingeschakeld kunnen worden.

Een veelzijdig kunst- en culturaanbod, met bijzondere aandacht voor het Ommeland, heeft onze specifieke zorg. We ondersteunen niet alleen bestaande initiatieven, maar stimuleren ook nieuwe projecten. Daarnaast steunen wij een Bevrijdingsfestival dat gratis toegankelijk is.

Erfgoed

Onze provincie heeft een rijke geschiedenis die we willen laten zien. Het unieke landschap en het erfgoed, waaronder de vele bijzondere oude kerken, vormen de zichtbare fundamenten van onze Groninger identiteit. Ze zijn onlosmakelijk verbonden met het welzijn en de welvaart van onze inwoners. De zorg voor ons erfgoed, de kwaliteit van onze ruimte en het behoud van ons landschap is een kerntaak van de provincie. Of het nu gaat om karakteristieke gebouwen in onze dorpen of het unieke Groninger landschap: wij zetten ons in voor hun bescherming en versterking.

Het behoud van cultuurhistorisch erfgoed is niet alleen belangrijk voor onze geschiedenis, maar ook voor onze toekomst. In de versterkingsoperatie van onze regio pakken wij onze rol om te zorgen dat woningen en gebouwen veilig worden gemaakt, zonder het verlies van de ziel van de dorpen en de waardevolle geschiedenis die ons landschap zo bijzonder maakt. We dragen in deze bestuursperiode ons steentje bij om de voordracht van ons Groninger landschap voor de status Unesco Werelderfgoed een stapje verder te brengen, zonder dat bestaand gebruik belemmerd wordt.

11. Financiën

Ambities en financiële middelen

In de voorgaande hoofdstukken hebben wij onze ambities geformuleerd. We zetten in op het behoud van het goede en vertrouwde en vernieuwen waar dat wenselijk en nodig is. Het akkoord heeft als vertrekpunt het Hoofdlijnenakkoord Veur Mekoar met daarboven op een aantal 'plussen'.

Voor het realiseren van onze ambities zijn financiële middelen nodig. Middelen die wij zelf hebben en Rijksmiddelen. Denk hierbij aan Rijksmiddelen voor Toekomst Landelijk Gebied, maar uiteraard ook aan middelen vanuit Nij Begun.

Daarnaast liggen er extra structurele Rijksmiddelen vanuit het Provinciefonds in het verschiet. We zien dat er schot zit in de discussie over het nieuwe verdeelmodel van het Provinciefonds. Een structurele plus zit er naar verwachting dan ook aan te komen. Dit naar alle waarschijnlijkheid met een zogenoemd 'ingroeipad'.

Veur Mekoar is financieel verwerkt in de Begroting 2025 en verder. Dit betekent dan ook dat daar de financiering voor is geregeld. Voor de 'plussen' van Mit Mekoar die om extra financiering vragen is dat niet het geval. Daarom geven we in dit hoofdstuk Financiën aan welke dekkingsbronnen er zijn.

In tabel 1 is de financiële omvang van Veur Mekoar op programmaniveau van de begrotingsindeling weergegeven. De 'plussen' van Mit Mekoar die vragen om extra financiering worden als ambitie weergegeven.

Van belang is te vermelden dat wij ook vooruit hebben gekeken en ons een beeld hebben gevormd van de knelpunten in het aanvaard beleid die binnenkort mogelijk op ons afkomen. We hebben hier met de wetenschap van nu alvast bedragen aan gekoppeld. Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden bij de Perspectiefnota 2026.

Samenvattend:

We hebben niet alleen de puzzel gelegd hoe we de 'plussen' in Mit Mekoar financieren, maar ook alvast knelpunten die we zien aankomen binnen aanvaard beleid, in relatie tot de geprognosticeerde begrotingsruimte 2025-2027. Dit allemaal met de wetenschap van nu, dus het kan zijn dat het in werkelijkheid straks op onderdelen anders uitpakt.

Ambities vanuit Mit Mekoar (incl. Veur Mekoar) (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	Totaal 2024- 2027
Programma 1: Ruimte en water	4.400	300	300	300	5.300
1a. Defensie		450	450	450	1.350
1b. Bijdrage Rijk voor defensie		-450	-450	-450	-1.350
2a. Groenblauwe dooradering (procesgeld collectieven en personele inzet)		350	350	350	1.050
2b. Bijdrage Rijk Groenblauwe dooradering voor personele inzet		-200	-200	-200	-600
3. Gemaal Lauwersoog/nieuwe sluis Delfzijl		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Subtotaal	4.400	450	450	450	5.750
Programma 2: Milieu en energie	1.990	1.700	1.200	1.200	6.090
4. Onderzoek en Plan van Aanpak Asbest		100	100	100	300
Subtotaal	1.990	1.800	1.300	1.300	6.390
Programma 3: Platteland en natuur	7.668	6.684	6.685	6.635	27.671
5. Vitale kust/Waddenfonds				1.000	1.000
6. Waddenzeegovernance			250	250	500
7. Tegengaan Jacobskruid en bestrijden invasieve planten			200	200	400
8a. Beroepsvisserij - Steun		50	50	50	150
8b. Beroepsvisserij - Investeren in verduurzaming en innovatie		333	333	334	1.000
Subtotaal	7.668	7.067	7.518	8.469	30.721
Programma 4: Bereikbaarheid	-	-	-	-	-
9. Verdieping Westelijke Ringweg	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Subtotaal	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Programma 5: Economie	5.225	6.125	6.696	7.180	25.225
Subtotaal	5.225	6.125	6.696	7.180	25.225
Programma 6: Cultuur en maatschappij	5.525	8.887	9.087	11.087	34.587
10. Positieve houding voor een nieuwe ijsbaan Kardingje (vanaf 2029)					
Subtotaal	5.525	8.887	9.087	11.087	34.587
Programma 7: Openbaar bestuur	287	337	287	337	1.248
Subtotaal	287	337	287	337	1.248
Programma 8: Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
11. Inkoopbeleid - circulair en natuurinclusief		-	-	-	-
Subtotaal	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
TOTAAL					
1. Veur Mekoar	25.095	24.033	24.254	26.739	100.121
2. Plussen Mit Mekoar		633	1.083	2.084	3.800
Totaal ambities Mit Mekoar (incl. Veur Mekoar)	25.095	24.666	25.337	28.823	103.921

Tabel 1: Mit Mekoar inclusief Veur Mekoar

Het totaal van alle ambities 2024-2027 komt uit op € 103,9 miljoen. Hiervan is € 100,1 uit Veur Mekoar en € 3,8 miljoen voor de 'plussen' in ons nieuwe akkoord Mit Mekoar.

Financieel perspectief 2025-2027

Voor Mit Mekoar hebben we gerekend met onderstaand financieel perspectief 2025-2027:

1) Verwachte begrotingsruimte 2025-2027:	€ 8,1 miljoen
2) Inschatting knelpunten aanvaard beleid:	minus € 9,2 miljoen
3) Plus Mit Mekoar:	minus € 3,8 miljoen
4) Nog te dekken:	€ 4,9 miljoen

Dekking:

Voor de dekking van het tekort van € 4,9 miljoen zetten wij het surplus op het stamkapitaal ultimo 2024 in. Met Provinciale Staten is de afspraak gemaakt om een stamkapitaal aan te houden van minimaal € 100 miljoen. Ultimo 2024 bedraagt het stamkapitaal € 104,9 miljoen. Hiervan zetten wij € 4,9 miljoen in ter dekking van het tekort dat ontstaat vanuit voorziene knelpunten in aanvaard beleid en de plussen van Mit Mekoar.

We gaan uit van een begrotingsruimte voor de periode 2025-2027 van € 8,1 miljoen. Dit bedrag is gebaseerd op verwachtingen en aannames. Daarnaast is er nog een flexibel budget voor Provinciale Staten beschikbaar van € 0,5 miljoen per jaar voor 2025-2027.

Samengevat: we hebben de ambities 2025-2027 volledig gedekt. We kiezen er voor om de inzet vanuit het surplus van het stamkapitaal zo veel mogelijk te beperken. We verwachten een positief rekeningresultaat over 2024. Als het financieel perspectief bij de Perspectiefnota 2026 daarvoor de ruimte biedt, kan dit rekeningresultaat weer terugvloeien naar het stamkapitaal. Wij vragen het College om hierin een keuze te maken op basis van de Perspectiefnota 2026.

Daarnaast geven wij het college van Gedeputeerde Staten de opdracht mee om vanaf 2027 als richtbedrag € 1,5 miljoen structureel vrij te spelen binnen de autonome taken. Wij hechten hieraan, omdat wij het van belang vinden om ruimte te creëren in de begroting om in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen. Tegelijk willen we in structurele zin kijken waar het wellicht iets minder kan.

Financiële kaders

Wij hanteren de volgende financiële kaders:

- We bevriezen de opcenten op de motorrijtuigenbelasting op het tarief van 95,7 opcenten voor de periode 2025-2027.
- We houden ons aan de afspraak dat het stamkapitaal minimaal € 100 miljoen moet zijn. Alleen het surplus op dit bedrag zetten we in.
- Voor de jaren 2025 tot en met 2027 hanteren we een flexibel budget voor Provinciale Staten van € 0,5 miljoen per jaar.
- We handhaven een budget voor onvoorziene uitgaven van € 0,5 miljoen per jaar.

Financiële spelregels

Financiële degelijkheid staat bij ons hoog in het vaandel. Dat betekent:

- We voeren een behoedzaam en toekomstbestendig financieel beleid.
- We werken met een sluitende meerjarenbegroting waarbij de structurele lasten structureel worden gedekt.
- We geven geen geld uit dat we niet hebben.
- We nemen alleen taken van het Rijk over als we voldoende zekerheid hebben dat we hiervoor van het Rijk voldoende middelen krijgen.
- Het beschikbare weerstandsvermogen moet van voldoende niveau zijn om de risico's op te kunnen vangen.
- Tegenvallers dienen in principe gedekt te worden binnen de bestaande middelen van de programma's. Meevallers komen ten gunste van de algemene middelen. Een integrale afweging over de inzet van deze middelen vindt plaats bij de Perspectiefnota en de Begroting.
- Middelen die niet in enig jaar zijn uitgegeven gaan niet mee naar het volgende jaar, tenzij.

De financiële vertaling van Mit Mekoar vindt plaats in de Perspectiefnota 2026. Dit is het eerstvolgende formele Planning & Control-document waarin beleid aan middelen wordt gekoppeld en waarin de kaders staan voor het Begrotingsjaar 2026.

12. Portefeuilleverdeling

Portefeuille BBB

- Energie
- Energie-infrastructuur
- Digitale transformatie
- Interne organisatie
- Defensie
- Sport & bewegen
- Gebiedsgedeputeerde West

Portefeuille BBB

- Landbouw, Natuur en Visserij (inclusief Toekomst Landelijk Gebied)
- Kustontwikkeling / Wadden
- Toezicht gemeentefinanciën
- Opdrachtgever Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)
- Gebiedsgedeputeerde Stad

Portefeuille PvdA

- Leefbaarheid en gezondheid
- Ruimtelijke ontwikkeling
- Wonen (inclusief regiokernen)
- Arbeidsmarkt en Werkgelegenheid
- Gebiedsgedeputeerde Midden

Portefeuille GroenLinks

- Financiën (inclusief verbonden partijen en IPO)
- Milieu
- Klimaatadaptatie
- Water
- Gebiedsgedeputeerde Oost

Portefeuille VVD

- Economie (inclusief Groningen Airport Eelde en Groningen SeaPorts)
- Mobiliteit
- Internationalisering
- Opgave Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap
- Gebiedsgedeputeerde Noord

Portefeuille partijloos

- Herstelagenda (schade en versterken, isoleren)
- Coördinatie Nij Begun
- Kunst en Cultuur
- Vrijtijdseconomie
- Ondergrond (opslag, zoutwinning, gaswinning kleine velden)

Portefeuille CdK

- Kwaliteit Openbaar Bestuur (inclusief jongerenparticipatie en coördinator participatie)
- Communicatie
- Interbestuurlijk toezicht
- Integriteit en weerbaar bestuur
- Uitvoering wettelijke regelingen
- Representatie

13. Tot slot

Goed bestuur

Sinds de provinciale verkiezingen in 2023 ging het in Provinciale Staten vaak over goed bestuur. Met een brede waaier aan invalshoeken, uiteenlopend van nut en noodzaak van frequent overleg tussen het College en fractievoorzitters van de coalitie tot en met hoe collegiaal bestuur eruit ziet, van de vraag wat een betrouwbare overheid is tot en met hoe de fracties in de staten onderling met elkaar zouden moeten omgaan.

De aanleiding van onze gesprekken over een nieuw College is de conclusie vorig jaar september dat de vertrouwensbasis was verdwenen tussen de politieke partijen met gedeputeerden in het College. Los van gesprekken over de inhoud van de nieuwe coalitieafspraken hebben we dan ook vaak met de formateurs gesproken over wat er anders zou moeten. Over de vraag wat goed bestuur is - en hoe je dat laat zien.

Want dat is uiteindelijk waar het om gaat: dat onze inwoners ervaren dat het College en de Staten, het provinciebestuur, samen een goed, stabiel en daadkrachtig bestuur vormen. Uiteindelijk is goed bestuur iets dat je dagelijks moet laten zien. Binnen en buiten het provinciehuis. Niet alleen het college van Gedeputeerde Staten, maar alle Statenleden samen.

Met deze intentie hebben we gelijktijdig met de inhoud van 'Mit Mekoar' concrete werkafspraken gemaakt. Afspraken die aangeven wat wij van gedeputeerden afzonderlijk en van het College als geheel verwachten. Onderling, in de Staten en buiten het provinciehuis.

We hebben ook afgesproken hoe het College en de vier fracties met elkaar samenwerken de komende tijd. Door regelmatig met elkaar te overleggen, met de fractievoorzitters en gedeputeerden in een hoofdrol.

Het lijkt ons ook goed als fracties elkaar in de Staten meer opzoeken. Verschil in politieke opvattingen, in visie waar het in Groningen naartoe moet, hoeft niet te betekenen dat de sfeer in de Statenzaal grimmig is. Politiek is bedoeld om verschillen te overbruggen, om besluiten te nemen met respect voor de minderheid.

Op deze manier volgen wij de adviezen op van verkenner Peter den Oudsten. Door de verantwoordelijkheid die wij voelen voor een goed, stabiel en daadkrachtig bestuur elk dag weer vorm en inhoud te geven.

